

»Yhdyskuntien tuleva kehitys ja lokaliteettitutkimus» — yhteenveto

TIMO KESKI-PETÄJÄ

Aluetieteen laitos, Tampereen yliopisto

Maantieteen päivien ryhmässä »Yhdyskuntien tuleva kehitys ja lokaliteettitutkimus» käsiteltiin laajaa aiheiden kirjoa elokuvien Helsingistä diskursiivisiin muodostumiin, luostareihin ja Barcelonan kaduille. Äänessä olivat eri yliopistojen laitosten nuoret tutkijat, jotka saivat tilaisuuden esitellä tiivistetysti omia aiheitaan ja tutkimusongelmiaan sekä tilaisuuden kuulla palautetta.

Nuorille tutkijoille varmasti päivien keskeisintä antia oli esittäytyminen omien teemojen, ongelmien ja ajatusten kanssa muiden yliopistojen laitosten tutkijayhteisölle sekä henkilökohtaisten kontaktien luominen. Päivien organisoiminen nyt koetun mallin varaan sai runsaasti kiitosta osanottajilta tuoreudestaan ja juuri tilaisuudesta tutustua muiden tutkimustyöhön. Jonkinverran keskustelua herätti aiheiden esittelyyn varatun ajan niukkuus, ja ehkä tulevaisuutta ajatellen nyt kokeiltua mallia kannattaisikin kehittää esimerkiksi siten, että pyritään entistä keskustelemaan ja selkeästi pienimuotoisempaan toimintaan. Käsitellään esimerkiksi muutama alustus ja keskustellaan sitten niiden teemoista ja ongelmista pidempään.

Ryhmässä kuultiin ohjaajien esitysten lisäksi yksitoista alustusta. FL *Jussi Jauhiainen* Turun yliopistosta käsittelee otsikolla »Kulttuuri ja kaupunki uudistus» kulttuurin merkitystä kaupunkia uudistavana tekijänä. Jauhiainen tarkasteli aiheitaan Barcelonan Ravalin kaupunginosan tapaus-tutkimuksen kautta, ja esitti haastavan kysymyksen: Jääkö Raval edelleen ikäänntyneen työväestön ja taiteilijoiden asuinalueeksi, vai muuttuuko se uuden keskiluokan kulutuskentäksi?

FK *Mikko Kumpulainen* Joensuun yliopistosta käsittelee aiheetta »Paikallismuuttotutkimuksen metodisista lähtökohdista» avaten soveltavaa keskustelua objektiivisen ja subjektiivisen tietoa-ineksen klassisesta ongelmatiikasta. YK *Irene Roivainen* Tampereen yliopistosta tarkasteli tee-

maa »Yhdyskunta sosiaalisena konstruktiona». Roivaisen mukaan perinteisessä yhdyskuntia koskevassa tutkimuksessa erilaiset yhdyskuntatyytit on tavallisesti otettu »annettuina», rakenteellisisina faktoina ja vakioina sekä käsitteellisinä itsestäänselvyyksinä. Roivaisen mukaan yhdyskuntia voidaan kuitenkin lähestyä toisestakin näkökulmasta: ihmisten tuottamien kuvaus- ja luokiteltutapojen tuotteena. Esityksessä käsiteltiin erityisesti Sacksin kehittämää MCD-analyysiä ja maallikkomaantieteellistä tulkintaa — yhdyskunnan etsimistä puheesta ja tekstistä.

FL *Jarmo Kortelainen* Joensuun yliopistosta tarkasteli aiheetta »Yleinen ja paikallinen yhdyskunnan muutoksessa». Hän käsittelee teemaa pohden, miten rakenteelliset muutokset välittyvät paikalliselle tasolle, ja miten paikalliset olosuhteet ja »voimat» vaikuttavat muutosten paikallisiin muotoihin. KTL *Päivi Oinas* esitteli tutkimustyötään teemalla »Firms, localities and dependences». Keskeiseksi aiheeksi nousi paikallisen riippuvuuden käsite ja sen hyödyllisyys pyrittäessä ymmärtämään yritysten roolia paikallisissa kehittämissäpyrkimyksissä. Oinaan mukaan on hyödyllistä tutkia yksittäisten yritysten paikallisia riippuvuuksia sekä niiden valta-asemia paikallisissa yhdyskunnissa kun pyritään ymmärtämään paikallista koalitioiden muotoutumista ja eri tyyppisten yritysten merkitystä paikallisessa kehittämisessä.

HK *Jouni Häkli* Tampereen yliopistosta pohdi alustuksessaan teemaa »Territoriaalisuus tilallisena käytäntönä». Häkli korosti tilan ymmärtämistä tilan toiminnallistumisena. Häkli avasi keskustelua esittämällä tilakäsitykset diskursiivisina muodostumina, jolloin jokainen tilallinen järjestys ilmenee väitelausena todellisuudesta: esimerkiksi kartta ei näin ole »puhdasta todellisuutta» vaan väitelaus, diskursiivinen muodostuma. Maantiede voitaisiin näin tulkita osaksi

yleisimpää yhteiskunnallista diskursiivista järjestystä.

HM *Timo Keski-Petäjä* Tampereen yliopistosta käsittelee teemaa »Elämänkulun sosiospatiaalisia ajatusmuotoja etsimässä». Aihe avautui tarkastelemaan ihmisen elämäntavan toiminnan, paikallisuuden ja elämäntavan käsitteellisiä. Konkreettisenä esimerkkinä sitoutumisten ja elämänprojektien ympärille kutoutuvasta tarkastelusta käytettiin taiteilija Miina Äkkijyrkän jupakkaa Aittokosken kylällä syksyllä 1991.

FK *Petri Raivo* Oulun yliopistosta käsittelee aihetta »Interpretatiivisuus lokaliteettitutkimuksessa». Viimeaikaisessa lokaliteettidebatissa on noussut esiin vaatimus kulttuurin ja historiallisuuden olemassaolon suuremmasta huomioimisesta niin lokaliteettitutkimuksen teoriaperustassa kuin käytännön tutkimustyössäkin. Raivon mielenkiintoinen esitys asetti tutkijoille monipuolisia haasteita, kuten onko kulttuuri vain jokin »möykky», joka sysätään tutkimusasetelmiin pohtimatta tarkemmin sen moniaineisuusutta ja roolia tulkinnan kokonaisuudessa? Raivo kritisoikin kulttuurin käsitteen residuaalisuutta ja ohentumista jonkinlaiseksi yleiseksi »ajan kulumiseksi». Esityksestä jäi erityisesti mieleen persoonallinen tapa avata esitykseen liittyneen taustatutkimuksen ongelmatiikka: »Kuinka tavallisesta maalaistalosta kehittyi 16 vuodessa pyhä paikka?»

FK *Sirpa Tani* Helsingin yliopistosta tarkasteli

teemaa »Humanistinen näkökulma kaupungin tutkimiseen: Helsinki elokuvien kuvaamana». Tanin mukaan taiteen välittämää kuvaa ihmistä ympäröivästä todellisuudesta on hyödynnetty maantieteessä aina, mutta vasta 1980-luvulta lähtien taideaineistojen mahdollisuudet maantieteellisen tutkimuksen aineistoina on todella alettu huomata. Eräs mieleenpainuva yksityiskohta Tanin esityksessä oli Lowenthal-siteeraus: »The most fascinating *terrae incognitae* of all are those that lie within the minds and hearts of men». Esityksessä kritisoitiin myös sitä, että taiteen käyttö maantieteellisenä tutkimusmateriaalina jää usein residuaaliseksi.

FK *Taina Kaivola* Helsingin yliopistosta käsittelee alustuksessaan aihetta »Koululaisten maantieteellinen maailmankuva». Kaivolain esityksen pohjana olivat koululaisten tuottamat mentaalikartat, joiden tulkinnasta ja merkityksestä virisi mielenkiintoista yleisempääkin keskustelua kartan roolista ja merkityksestä maantieteessä.

FK *Yrjö Paltilan* aihe oli otsikoitu »Asuinalueiden suunnitteluongelmista», ja se paneutui tarkastelemaan pääkaupunkiseudulle sijoittuvan suuralueen väestörakenteen edellyttämiä tilantarpeita Keravan Kytömaalla. Laaja tutkimusasetelma herätti yleisössä vilkasta keskustelua 'käsitteellävälittämisen', pienimuotoisen ja toisaalta 'suuren luokan' hallinnollis-käytännöllisten tutkimusasetelmien edellytyksistä ja rajoituksista sekä vaatavuudesta tutkijalle.